Република Северна Македонија
Republika e Maqedonisë së Veriut
ВЛАДА НА РЕПУБЛИКА СЕВЕРНА МАКЕДОНИЈА
QEVERIA E REPUBLIKËS SË MAQEDONISË SË VERIUT
Скопје-Shkup
02 -02- 2022
19-26/1
Врска: 19-978/1,2,3,4-21

22

Влада на Република Северна Македонија
Qeveria e Republikës së Maqedonisë së Veriut

- ГЕНЕРАЛЕН СЕКРЕТАРИЈАТ - - SEKRETARIATI I PËRGJITHSHËM -

Здружение за одржлив развој и заштита на животната средина Гоу Грин Скопје

(Име на здружението/ фондацијата)

ЗАВРШЕН [illegible] ФИНАНСИСКИ [illegible] ПРОЕКТОТ

НОВИ ЗАКОНИ – НОВИ ПРАВИЛА

(Име на проектот)

Скопје, 28. јануари. 2022 година
(место) (датум)

1. Општи информации за проектот и корисникот

Број на договор за обезбедување на финансиска поддршка	19-198/2
Име на здружението/фондацијата корисник	Здружение „Гоу Грин“
Наслов на проектот	НОВИ ЗАКОНИ- НОВИ ПРАВИЛА
Период на спроведување на проектот	од 1 август 2021година до 31 август 2021 година
Лице овластено за застапување на корисникот	Мила Јовановска
Проектен менаџер	Борче Кузмановски
Телефон и е-пошта за контакт	075 757 566 info@bidizelen.org
Цел на проектот	Едукација и практична имплементација на правната регулатива во областа на управувањето со отпад, нејзина правилна примена и толкување од страна на засегнатите страни и граѓаните. Градење на дијалог помеѓу граѓаните, производувачите, локалната и централната власт, граѓанските организации, со цел намалување на влијанието врз животната средина и здравјето на човекот, подигната свест и чувство на одговорност.
Целна група	Производители, менаџери, лица со моќ на одлучувања во компании, Министерството за животна средина, Инспекторатот за животна средина, Владата на РСМ, колективните постапувачи
Целно подрачје и локација каде се спроведувал проектот	Национално и регионално Скопје, Тетово, Гостивар
Вкупна вредност на проектот (според договорот за обезбедување на финансиска поддршка)	**599 675** ден.
Вкупно потрошени средства до денот на завршување на проектот	**599 035** ден.

2. Резиме - Краток преглед на спроведените активности и оценка на [illegible] резултати на проектот. (Резимето треба да ги опфати [illegible] најмногу до 200 зборови или 1-2 страници)

Општата цел на проектот беше да се постигне еколошко и социјално одговорни компании/производители, здруженија и граѓани, кои се директно вклучени во системот на управување со отпад, негово финансирање и подршка на системот, прифаќање на циркуларната економија како принцип и давање свој придонес со цел најмало можно влијание врз животната средина и врз здравјето на луѓето.
Специфичната цел на проектот беше информирање на јавноста и главните чинители за измените во националната регулатива за отпад.

За постигнување на таа цел беше потребна комплетно спроведување на сите предвидени активности како и голема посветеност и професионалност од страна на тимот. Дополнителна правна експертиза беше потребна во делот на анализа на новите закони и изработка на брошура. За таа цел беа одржани 3 консултативни и работни состаноци со правните експерти од здружението на Млади правници, за изработка на брошурата.

Дополнителни состаноци беа одржани и со колективниот постапувач Пакомак и г-дин Игор Макаловски, каде заеднички беше разгледувана регулативата за отпад и се земаа во предвид ставови за тоа што треба да биде опфатено во брошурата.

За правилна анализа на Планот за превенција беа одржани состаноци со Раководителот на секторот за управување со отпад г-ѓа Ана Мазневска, како и со одговорната на одделението за посебни текови на отпад г-ѓа Даниела Ристова. Од тука беа извадени клучните пораки за дигиталната кампања од кои произлезе едукативно видео за правилна селекција на отпад, Медиумската кампања беше особено важна, бидејќи стапи во сила и мерката за забрана на користење на пластични кеси, за која јавноста покажа огромен интерес. Тука се наметна потребата од повеќе гостувања во емисии и давање изјави од предвиденото, најмногу поради погрешното толкување на мерката и појаснување на целта на истата. На сите гостувања беше детално разработена темата, со јасни насоки, појаснувања за правилно спроведување како и промовирање на Правилникот според кој се одредува биоразградливоста на кесите кои ќе може да се користат во иднина.

Спроведувањето на настаните беше предизвик бидејќи за прв пат се организира настан без употреба на електрична енергија, односно се користи струја добиена од обновливи извори на енергија. За да спроведеме настан од ваков тип, изнајмивме смарт мобилна станица за селекција на отпад, која има и двојна намена, односно сончевата енергија преку соларни панели ја претвора во електрична енергија. Еко караванот ги опфати градовите Битола, Гостивар и Скопје.
Во Битола, еко работилницата се одржа во дворот на Домот на култура, а кино проекцијата во кино салата каде присутните билет за влез им беше потребно донесат сопствен отпад и правилно да го селектираат во станицата за селекција. Настанот беше посетен од сите заинтересирани страни во Битола како и ученици од средното училиште Јосип Броз Тито. Пред да почне проекцијата на филмот, користени интернет алатки во форма на игра, Кахут, за проверка на знаењата за отпадот и неговото влијание врз животната средина. На кино проекцијата се прикажуваше документарен филм за важноста на заштитата на животната средина, филм обезбеден во соработка со Француската амабасада и Институт во Скопје. На крајот на настанот на сите присутни беа поделени платнени торби како замена за пластичните кеси. Во Гостивар, настанот беше спроведен во Средното техничко училиште Гостивар, со идентичен пристап како и на претходниот настан. Најпрво во дворот на училиштето беше спроведена еко работилницата, а во просториите на училиштето беше пуштен филмот преку проектор кој беше напојуван од "кутијата" каде што се акумулира сончевата енергија, како составен дел од станицата за селекција на отпад.

Завршниот настан беше во Скопје на 22 ноември, во Кинотека Скопје. Имаше голема медиумска заинтересираност за покривање на овој настан, па повеќе медиуми беа присутни и беа дадени изјави линк. Присутните имаа можност практично да се запознаат со некои од новите законски одредби и важноста од донесувањето на оваа регулатива со која ќе треба да се сменат некои стари навики и практики.
Во салата на кинотека, свој говор имаше г-ѓа Мила Јовановска, Претседател на здружението Гоу Грин, каде ги презентираше постигнатите резултати и предизвици спроведувајќи го овој проект.

Потоа се премина на едукативното видеото за правилно селектирање на отпадот, кое покрена прашања и дебата помеѓу присутните.

Спроведувањето на овој проект беше предизвик за нас и изразуваме големо задоволство за комплетното спроведување на активностите како и постигнување на посакуваните резултати и цели. Тоа што можевме да го заклучиме во текот на спроведувањето на проектот и анализирањето на новата регулатива е дека е многу обемна и за да го постигне својот ефект ќе мора постојано да се работи на нејзина промоција и воспоставување на правилна комуникација со широката јавност за полесно прифаќање на мерките предвидени со законите, за да може секој учесник во системот за управување со отпад да го даде својот придонес поради високо развиената свест за одговорност према животната средина, а не поради казни пропишани во законите.

3. Спроведени активности [illegible]
Наведете ги активностите (како [illegible] предвидени во [illegible] периодот на спроведување и [illegible] резултати

Активност (како што е предвидено со проектот)	Опис на спроведената активност	Период на спроведување	Постигнати резултати
1. **Анализа и интерпретирање на предлог-законите за управување со отпад**	Остварени 6 консултативни средби со колективен постапувач, претставници на Министерството за животна средина и правни експерти во областа на управување со отпад. На средбите се дискутираа промените кои ги носат Законите како и правата и обврските за различните засегнати страни.	01 август- 1 јануари	Зголемување на информираноста за 6те пакет Закони во управувањето со отпад.[1]
2. **Изработка на брошура за производителите на отпад каде ќе бидат наведени нивните одговорности**	Проектниот тим во координација со правни експерти ги анализираше содржините на Законите и изработи брошура. Брошурата претставува едукативна содржина која ги информира производителите за правилата, зголемените одговорности и ги информира за новата регулативата поврзана со отпад. Брошурата обработува одредби од Законот за управување со отпад, каде јасно се потенцира хиерархијата во управувањето со отпад, кој треба и како се врши стратешко планирање во управувањето со отпад, обработка на што треба да содржат стратешките документи и планови,	01 август- 1 јануари	Изработена брошура "РЕФОРМИРАНО УПРАВУВАЊЕ СО ОТПАДОТ ВО РЕПУБЛИКА СЕВЕРНА МАКЕДОНИЈА" - чија цел е е известување за променета законска регулатива и зголемената одговорност на засегнатите страни линк Доставена до колективните постапувачи,

[1] Закон за управување со отпад
Закон за управување со пакување и отпад од пакување
Закон за батерии и отпадни батерии
Закон за електронска опрема и отпад од електронска опрема
Закон за проширена одговорност на производителите
Закон за посебни текови на отпад

	како и делот со условите за стекнување уверение за Управител на отпад, Виш Управител – кој се јавува како потреба за изработка на планските и стратешките документи.		Министерство за животна средина, компании.
3. Анализа на Планот за превенција на отпад	При остварена средба со претставници на Министерство за животна средина и просторно планирање се дискутираше Планот за превенција на отпад. Бидејќи сеуште не беше изгласан во собрание, се работеше од нацрт верзијата, односно од него беа извадени клучните пораки за комуникациската кампања во насока на намалување или спречување на создавањето на отпад	01 август-1 јануари	Комуникација со претставници на Министерство за животна средина и просторно планирање за содржината, практичноста како насоки за правилна имплементација на Планот за превенција на отпад Комуникациски план за дигиитална кампања
4. Дигитална кампања за општата јавност за превенција на отпад (во насока на нула отпад)	Дигиталната кампања имаше за цел промоција на превенција од отпад, реупотреба и рециклирање на отпадот. Кампањата беше со цел да ги промовира правилата и насоките креирани од институциите, клучните пораки и заклучоците се извадени од Нацрт - Планот за превенција на отпад. Изработено едукативно видео со насоки за правилно селектирање на отпад од пакување и негово презентирање.	01 август- 1 јануари	Креирани клучните комуникациски пораки со цел промоција на превенција од отпад. Објави на фејсбук и инстаграм профили следени од 14 000 лица. Изработено едукативно видео.
5. Медумска кампања - за важноста од добро управување со отпадот, како и негова превенција	Поради тоа што 6те пакет Закони за управување со отпад беа донесени на 15 септември, медиумската кампања беше спроведена од октомври до јануари. Кампањата опфати гостувања во живо, изјави за медиуми и објави на текст на повеќе интернет сајтови со фокус на важноста од превенција на отпад.	01 август- 1 јануари	Спроведување на планираните активности за реализирање на медиумската кампања за одбележување на Европската недела за намалување на отпадот. 3 гостувања во живо 3 изјави за медиуми 5 објави на текст за превенција од отпад
6. Одбележување на Европската недела за намалување на отпадот	Европската недела за намалување на отпадот беше обележана со серија на настани во повеќе градови, Скопје, Битола и Гостивар, Настанот во Скопје беше завршен настан, повеќе информации во активност број 7. Настаните вклучуваа еко работилница, со која преку смарт-мобилната станица за	01 август- 1 јануари	Одржани 3 настани за одбележување на Европската недела за намалување на отпадот Поделени 200 торби

	селектирање отпад учесниците практично можеа да видат и научат како правилно да го селектираат отпадот и зошто е најважна првата фаза од хиерархијата за управување со отпад, односно негово спречување. Во рамките на истата активност беа спроведени и кино проекции (еко кино), каде како енергија беше користена акумилираната сончева енергија од соларните панели на мобилната станица за селекција. На сите настани беа делени платнени торби како замена за пластичните кеси кои од 1 декември се забранети за употреба.		
7. Завршен настан за време на Европската недела за намалување на отпадот	Завршен настан за време на Европската недела за намалување на отпадот се одржа на 22 ноември во Кинотека – Скопје, каде беше реализирана еко работилница преку смарт мобилната станица за селекција. За билет на кино проекцијата секој од учесниците требаше да си донесе сопствен отпад и правилно да го селектира. Беа поканети повеќе засегнати страни и чинители од системот на управување со отпад, како и ученици од средното училиште Никола Карев. Настанот беше проследен со говор на Претседателката на Гоу Грин, за сите предизвици спроведувајќи го проектот и за одличните постигнати резултати и заинтересираност од страна на медиумите, компаниите и граѓаните. Настанот беше медиумски покриен со јавување во живо, како и на интернет порталите.	01 август- 1 јануари	Спроведен завршен настан ???

[illegible]

Како проблем за отпочнување на проектот беше пакетот од 6 предлог закони за управување со отпад, кои се предмет на анализа и составен дел во поголем дел од предвидените активности во проектот, беа во Собраниска процедура и се очекуваше да бидат изгласани во Март или Април. Нивното гласање беше постојано одлагано, а со тоа и дел од предвидените активности. По советување од правни експерти, не се премина на анализа на предлог закони, бидејќи е извесно дека ќе има измени до конечната верзија на законите. Нивното конечно гласање беше

на 15ти септември и по нивно стапување во сила веднаш се пристапи кон спроведување на одредени активности.
Оправданото задоцнување за отпочнување на активностите не влијаеа на предвидените резултати како и на целите на проектот, односно проектот ја информираше јавноста и главните чинители за измените во националната регулатива за отпад и се постигна предвиденото приближување на променетите законски регулативи до засегнатите страни и граѓаните.

6. Видливост и јавност [illegible] медиуми [illegible]

Активност	Индикатори		
	Број на учесници	Број на примероци	Објави во медиуми
1. Караван во Битола	55		https://www.facebook.com/gogreenbidizelen/posts/4902104369811028 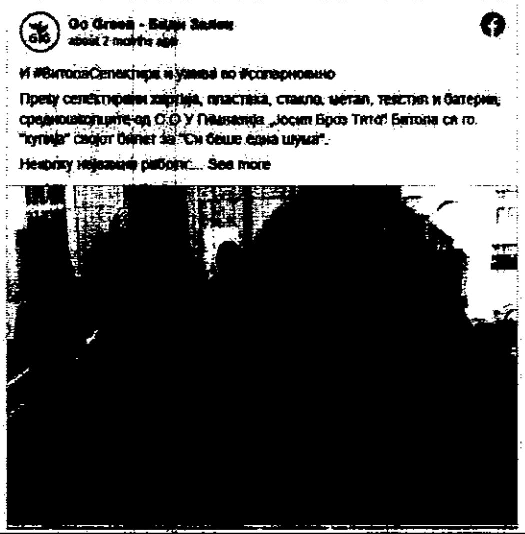
2. Караван во Гостивар	40		https://www.facebook.com/gogreenbidizelen/posts/4906431652711633

			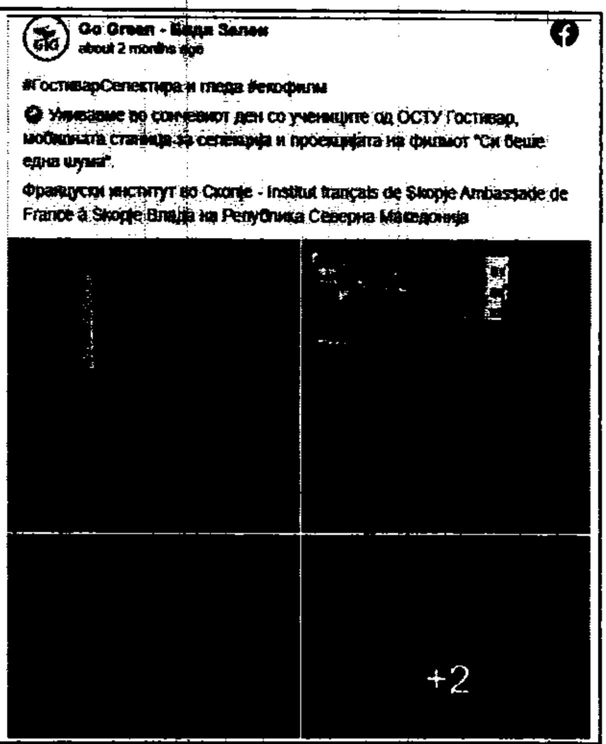
3. Караван во Скопје	55		https://www.youtube.com/watch?v=Oi738TNAXh0 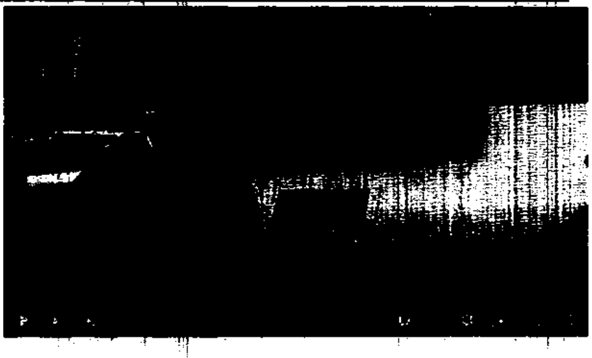 https://www.facebook.com/gogreenbidizelen/posts/4880032622018203

			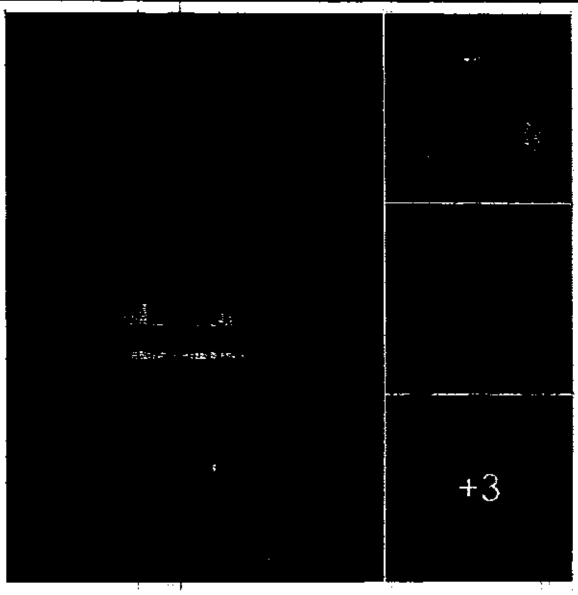 https://portret.digital/prvo-solarno-kino-vo-kinoteka-na-makedonija/ **Прво соларно кино во Кинотека- почеток на Европската недела за намалување на отпадот** 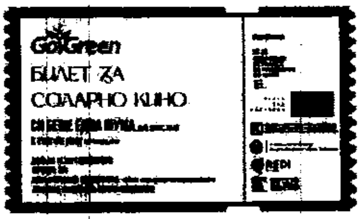 **Предмети што се селектираат беа билет за првото соларно кино во Скопје** 22 ноември 2021 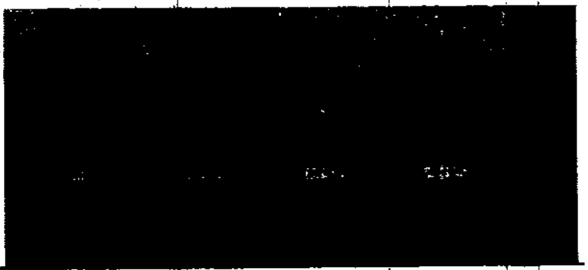 https://plusinfo.mk/tri-vo-edno-selekci-a-na-otpad-proizvodstvo-na-stru-a-i-kinoproekci-a-prvo-solarno-kino-vo-zem-ava/

			ТРИ ВО ЕДНО – СЕЛЕКЦИЈА НА ОТПАД, ПРОИЗВОДСТВО НА СТРУЈА И КИНОПРОЕКЦИЈА Прво „соларно кино“ во земјава Влез за проекцијата е предмет што се селектира. https://nezavisen.mk/prvo-solarno-kino-vo-kinoteka-pochetok-na-evropskata-nedela-za-namaluvanje-na-otpadot/ **Прво соларно кино во Кинотека- почеток на Европската недела за намалување на отпадот** 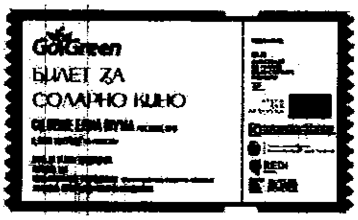
4. Нови закони - медиуми			https://www.vecer.press/%D1%81%D0%B5-%D0%B7%D0%B0%D0%B1%D1%80%D0%B0%D0%BD%D1%83%D0%B2%D0%B0-%D1%83%D0%BF%D0%BE%D1%82%D1%80%D0%B5%D0%B1%D0%B0%D1%82%D0%B0-%D0%BD%D0%B0-%D0%BF%D0%BB%D0%B0%D1%81%D1%82%D0%B8%D1%87%D0%BD%D0%B8/ **Се забранува употребата на пластични кеси – биоразградливите ќе чинат 15 денари** https://tocka.com.mk/vesti/394648/od-1-dekemvri-se-zabranuva-upotrebata-na-plasticni-kesi-biorazgradlivite-ke-se-naplakaat-po-15-denari

Оттаму пресметуваат дека во просек трошиме по две пластични кеси по жител секој ден.

Исто така, од 1 јануари се забранува користењето на пластичното пакување за еднократна употреба во угостителските објекти што се наоѓаат во заштитените подрачја во Македонија.

Ова се дел од мерките вградени во шестте пакет закони во делот на управување со отпад, што беа донесени во септември оваа година, со цел да се подигне свеста кај населението за вреднувањето на отпадот и да се применат стратегиите и другите политики во Европската Унија за повторна употреба и рециклирање, користење на отпадот како гориво и депонирање, како најнепосакувана опција за справување со отпад.

Од „Гоу грин" појаснуваат што е практично извршување за [illegible] регулативата и зголемената одговорност на засегнатите страни. Во нив се обработени одредби од Законот за управување со отпад, каде јасно се потенцира хиерархијата во управувањето со отпад, кој и како ќе врши стратешко планирање во управувањето со отпад, обработени во што треба да содржат стратешките документи и плановите. Опфатен е и делот со условите за стекнување уверение за Управител на отпад, Биш Управител – кој се јавува како потреба за изработка на планските и стратешките документи.

https://25minuti.platform.mk/2021/12/06/%D0%BC%D0%B0%D0%BA%D0%B5%D0%B4%D0%BE%D0%BD%D0%B8%D1%98%D0%B0-%D1%81%D1%82%D0%B0%D0%BD%D0%B0-%D0%B4%D0%B5%D0%BB-%D0%BE%D0%B4-%D1%86%D0%B8%D0%B2%D0%B8%D0%BB%D0%B8%D0%B7%D0%B8%D1%80%D0%B0%D0%BD%D0%B8%D0%BE/

Македонија стана дел од цивилизираниот свет-збогум за пластичните кеси

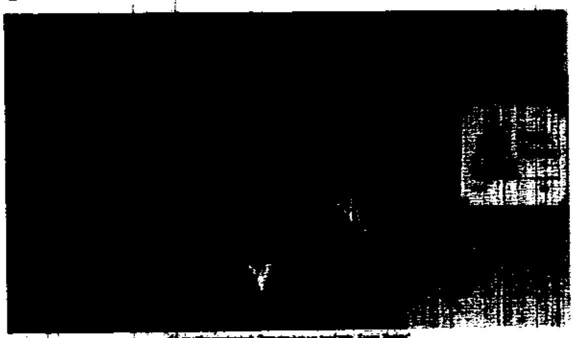

https://sitel.com.mk/isfrlanje-na-plastichnite-kesi-e-samo-mal-del-od-promena-na-sistemot-koga-kje-se-selektira-otpadot

https://www.radiomof.mk/stav-novi-zakoni-za-otpad-novi-pravila-kako-do-pomalku-otpad/

[Став] Нови закони за отпад – нови правила. Како до помалку отпад?

[illegible]

https://plusinfo.mk/topime-tu-a-plastika-a-nashata-a-frlame-na-bunishte-makedonskiot-pat-na-ubreto-e-baven-i-machen/

[illegible]

https://www.fakulteti.mk/news/01122021/od-9-000-do-140-000-evra-kazna-za-trgovcite-shto-nema-da-go-pochituvaat-zakonot-za-zabrana-za-plastichni-kesi

www.nvosorabotka.gov.mk
e-mail: nvosorabotka@gs.gov.mk

			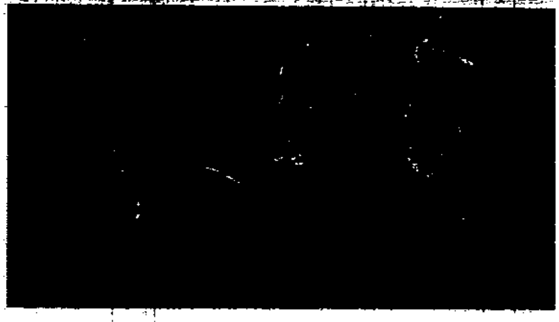 Од 9.000 до 140.000 евра казна за трговците што нема да го почитуваат Законот за забрана за пластични кеси https://sdk.mk/index.php/dopisna-mrezha/samo-eden-protsent-od-otpadot-kaj-nas-se-retsiklira-treba-da-gi-menuvame-navikite-velat-od-zdruzhenieto-gou-grin/ САМО ЕДЕН ПРОЦЕНТ ОД ОТПАДОТ КАЈ НАС СЕ РЕЦИКЛИРА, ТРЕБА ДА ГИ МЕНУВАМЕ НАВИКИТЕ, ВЕЛАТ ОД ЗДРУЖЕНИЕТО „ГОУ ГРИН“ 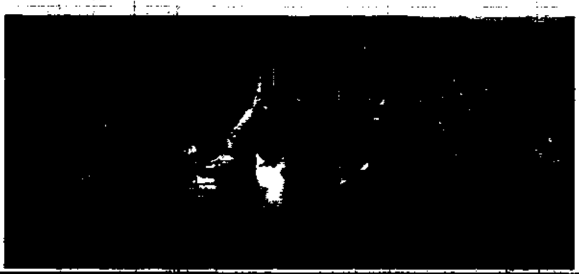
5. Видео нула-отпад			https://www.facebook.com/gogreenbidizelen/videos/1098681240896132 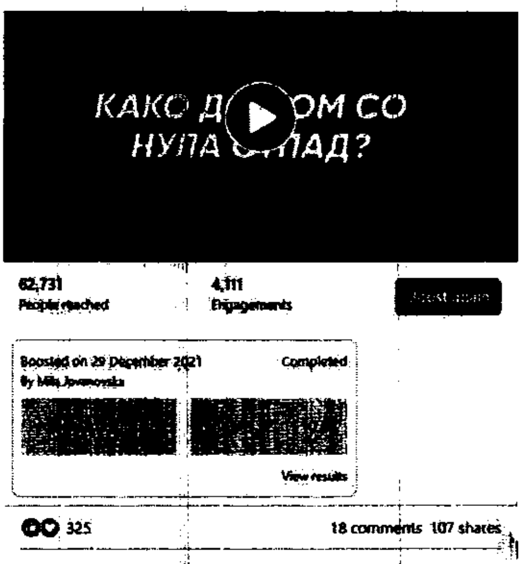

			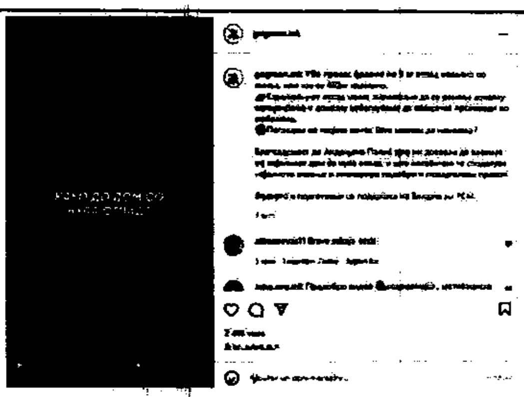
6. Едукативни објави			https://www.facebook.com/gogreenbidizelen/posts/4889750161046449 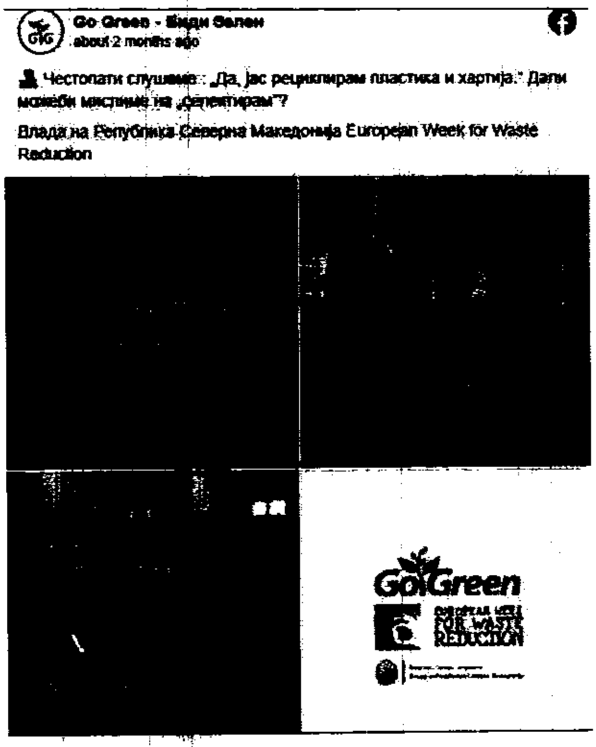 https://www.facebook.com/gogreenbidizelen/posts/4892879664066832

			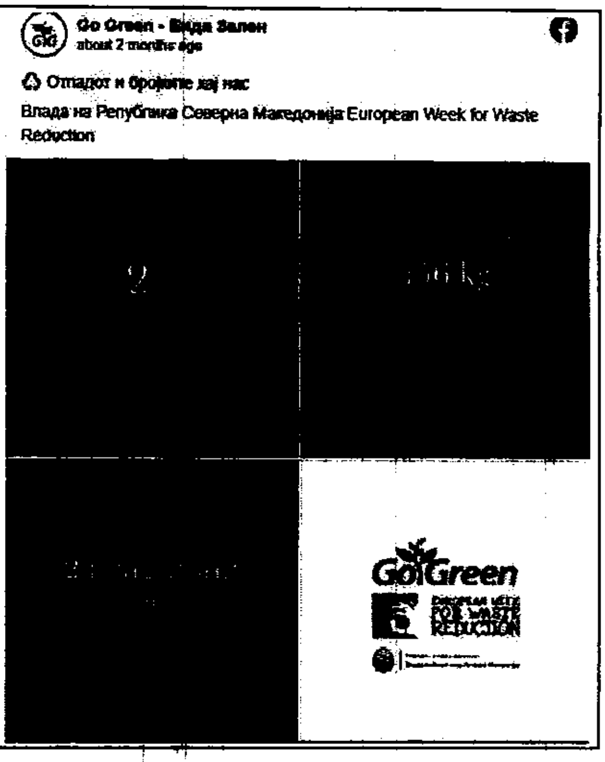

6. Заклучоци за постигнува[illegible]

Главната цел на проектот беше едукација и практична имплементација на правната регулатива во областа на управувањето со отпад, нејзина правилна примена и толкување од страна на засегнатите страни и граѓаните. Градење на дијалог помеѓу граѓаните, производувачите, локалната и централната власт, граѓанските организации, со цел намалување на влијанието врз животната средина и здравјето на човекот, подигната свест и чувство на одговорност.

Главниот впечаток е дека проектот ја постигна целта, со сите свои активности, заложби и консултации, во и надвор од проектните активности. Многумина поинаку ги толкуваат одредени одредби од законите, па со активностите од проектот се даде директен придонес за подобро разбирање на регулативата, како и насоки за како во иднина да се изнаоѓаат решенија кога ќе има дилеми.

Правниот поредок во Република Северна Македонија во изминативе години доживува темелна трансформација со цел да се постигне хармонизација на законодавство со правото на Европската унија. Европската унија има исклучително високи еколошки стандарди кои се развивале низ годините со цел да се најдат соодветни решенија и одговори на огромниот број проблеми и предизвици поврзани со животната средина. Оттука е и заклучокот дека новата регулатива е жива материја и ќе биде доработена со дополнителни подзаконски акти, правилници и упатства, кои секогаш ќе бидат предмет на анализа и ќе има потреба од нивна обработка и поедноставување за засегнатите страни.

7. Финансиски извештај

I. Основни категории	[illegible]	[illegible]	[illegible]
I. Вработени (вкупно)			
Надоместоци и хонорари	**360.000,00**	**360.000,00**	- Одлука за дел од плата Мила Јовановска - Договор Борче Кузмановски - Договор Благојче Змејковски
IV. Канцелариски материјали (вкупно)			
Канцелариски материјали/	**5000**	**4360**	**-фактура тим сорс** **-фактура клевер мк**
VI. Индиректни трошоци (вкупно)			
Користење канцеларија	**14.145,00**	**14.145,00**	Ф-ра ЗОР МКМ
Сметководство	**28.530,00**	**28.530,00**	Ф-ри Слишкомерц
VII. Специфични трошоци поврзани со програмата (вкупно)			
Договори за услуги **-правна поддршка** - **дизајн на брошура** - **организација на 3 настани караван** - **Волонтер за 3 настани**	**115.203,00**	**115.203,00**	- Ф-ра Млади правници - Договор Филип Стојанов - Ф-ра Коцка по Коцка - Договор Кристина Цоковска
Комуникациски продукти **-торби** **-видео**	**76.797,00**	**76.797,00**	-Ф-ра ИнДизајн - Договор Андреј Симовски - Договор Андријана Папиќ

Вкупни трошоци [illegible]

Согласно член 10 од Договорот за обезбедување на финансиска поддршка како неоправдани трошоци се сметаат: инвестиции во капитал, заеми, камати, глоби и трошоци за судски постапки, набавка на користена опрема, трошоци за дополнително здравствено и пензиско осигурување (освен задолжителното), трошоци за бонуси кон вработените, трошоци кои веќе се финансираат од други (јавни) средства во текот на спроведувањето на проектот, придонес во натура, трошоци кои не се во согласност со Договорот или целите на проектот.

8 Документација

(Наведете листа на документи [illegible])

Согласно член 10 од Договорот за обезбедување на финансиска поддршка, во прилог на Завршниот извештај задолжително се доставува: копии од листи на учесници, фотографии од настани, примероци од подготвени извештаи, публикации и други релевантни документи, како и детална документација за сите трошоци (за неготовински плаќања: копии од сметките кои го покажуваат корисникот и поврзаните изводи од банка; за готовински плаќања: копии од сметките кои го покажуваат корисникот, копии од фискални сметки и сметкопотврда; друга документација: патни налози со релевантните прилози, документи врз основа на кои се извршени плаќањата - договори, спогодби, извештаи за плата и други релевантни документи).

Скопје, 28. 01. 2022 год.

(Место) (датум)

Мимо Јованоски, претседател

(име, презиме и функција на овластеното лице за застапување на здружението/фондацијата

М.П.

ГОУ ГРИН — Здружение на граѓаните за одржлива животна средина и заштита на животните

(Потпис)